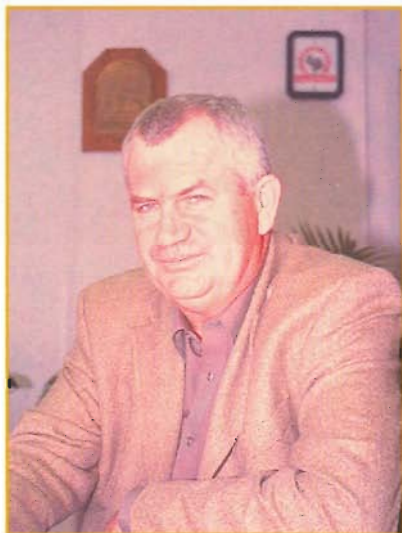


PROTOKOLL NÉLKÜL... SZABÓ ISTVÁNNAL, A BAROMFI TERMÉKTANÁCS ELNÖKÉVEL



A terméktanács elnökségére már az egyik jelentős hazai baromfis közép-vállalkozás fejeként kaptál bizalmat. Ebben a pozícióban viszont a kevésbé életképes, kisebb vállalkozásokat ugyanúgy képviselned kell. Talán azért is esett rám a választás, mert több, hasonló méretű cég élén álló kollégámmal együtt azt is saját ügyemnek tekintem, ami nem közvetlenül érint.

Nem túl hálás kezdése ez a beszélgetésnek, de mélyponton a hazai baromfiágazat. Lejebb mehet még?

Nem mehet lejebb. De a jelenlegi mélypont különösen azért jön rosszkor, mert a várható EU-tagság előtt egy-másfél évvel nem jó jel, hogy az ágazat tőkeereje csökken. 2001, illetve 2002 első három negyedévében 5,8 milliárd forintos eredményromlást regisztrálhattunk a magyar baromfiágazatban, Bábolna nélkül. Ez abszolút érték, és az van mögötte, hogy a legtöbb cég veszteséges. Pedig most kellene az erőgyűjtés szakaszában lennünk.

Tíz éve a brojlerek szövetség elnöke, a Terméktanácsban, annak rendeltetileg szerveződött kezdetétől részt vállalt. A brojlerek szövetség vezetése az első elnök, Cserhádi Pál lemondása után szállt rá, saját bevallása szerint azért, mert a hazai baromfiágazat az ő cége által képviselt méretű vállalkozás vezetőjét tartotta ideálisnak erre a posztra. Mindezek alapján beszélgetőpartnerem a „baromfi-politikai ügyek” jó ismerője.

A kialakult helyzet egyik oka lehet, hogy – ahogy azt az elmúlt időszak történései is mutatják – ágazatunk nem jól lobbizik. Ígéret mindig van, de konkrét forintok nem érkeznek. Az idén annyit sikerült elérnünk a BTT kezdeményezésére, hogy miközben a többi problémás ágazat költségvetési pénzekhez jutott a kormányváltás kapcsán, átcsoportosíthatunk egymilliárd forintot. Júliusban, augusztusban fölmértük, mik azok a támogatási elemek, amiket az iparág nem tud igénybe venni az eredeti keretek mértékéig. Azt kértük, hogy ezt a keretet átcsoportosíthassuk. Ilyen lehetőségeket kap ma az egyik legnagyobb értéket termelő ágazat.

Nem lehet ebben szerepe annak, hogy a baromfíról az évek során a „sikerágazat” kép terjedt el?

Úgy látszik, tényleg sikerült mélyen elültetni a döntéshozók agyában, hogy a baromfi egyenlő a sikerrel, a miniszter is ezzel fogadott; „végre egy sikeres ágazat”. De mára a mélypontot mindenki elismeri.

Vizsgálhatjuk a baromfiágazat fontosságát a gabona oldaláról is. Amint kicsit jobb az idő, annyi terem, hogy értékesítési gondok jelentkeznek. A hazai gabonatermelés szintjét nem óhajtja senki csökkenteni, inkább bátorítják a termelőket, különösen a

nagyüzemeket, és őket versenyképességük fokozására nógatják. De hová fogjuk eladni a gabonát? A baromfiágazat évente 1,5-1,8 millió tonnát konvertál hússá. Ez az összefüggés is felhívja a figyelmet arra, hogy itt nem csak 8-10 nagyvágóhídról, nem csak a több tízezer termelőről van szó, akiknek egyre nehezebb biztosítani a nyereséges pozíciót, de egy mezőgazdasági, élelmiszeripari integrációról, ami szinte egyedül maradt meg magyar kézben, és működőképesen.

Szeretném, ha felfigyelnének a döntéshozók arra, hogy mi olyan támogatást is kérünk, ami nem a költségvetést terheli, nem is pénzbeli. Kérjük például, hogy a 2003. évi költségvetési támogatásoknál a különböző, terméktanács tagokhoz kötődő támogatásokat csak akkor vehesse igénybe a termelő, ha terméktanács tag keletőjéből kikerült naposállatot nevel, illetve vág le. Ennek az intézkedésnek hozadéka lehetne, hogy a rendszeresen enyhe túltermelési helyzet, ami gátolja az ágazatot árpozícióinak javításában, megszűnjön. Ez persze nem jelentene olyan nagyságrendet, ami fogyasztói áremelkedést indukálna, amit a politika nem tudna kezelni. Pusztán a kereskedelem felé jelentene alkupozíciót, ha a jelentős kereslet-kínálati vi-

szonyok így változnának. Nem mind-egy, hogy egy készletterhekkal küszködő, avagy naprakészen árut eladó ágazattal állnak szemben.

Még jobb a tárgyalási pozíció a lobbizáskor, ha az ágazat önkorlátozást is felmutat.

Az ágazat meghatározó képviselői részéről a fegyelmezett önkorlátozás működik. Nem lehet azonban hatékonyan önkorlátozni, amikor nagy tömegben kerül ki ellenőrizetlen helyekről áru. A fekete, és szürke gazdaság a mi területünkön is jelentős. Már ott tartanak ezek a kisebb-nagyobb vágóhidak, keltetők, hogy hatósági engedéllyel rendelkeznek, csak senki nem tudja, mekkora a tényleges forgalmuk.

Nagy részük talán azért is nem termékatanácsi tag, mert akkor szorosabb lenne az ellenőrzés.

Nem is óhajtának ők a legális támogatásokból részesülni, ezért nem vonzó számukra a tagság. A mindenkori kormányok érdeke, hogy visszaszorítsa a gazdaság adót nem fizető részét. Úgy kalkuláljuk, hogy a brojlercsirke piacon 80-100 ezer tonna nem termékatanács-tagnál vágódik. Ez a szegmens a KSH számaiban sem jelenik meg másként, csak mint becslés. Amíg egy ágazat 25-30%-át nem lehet bevonni a termékpálya önszabályozásába, addig nehéz kitörni a jelen helyzetből. Ehhez kérünk mi támogatást a kormánytól.

Elmondanád, hogy működik most a legális baromfipiac önszabályozása?

A nagyvágóhidak csoportja a költségcsökkentés alapján dönt a brojlercsirke-termelés csökkentéséről. A Baromfi Termékatanács az első negyedévben önkorlátozást határozott el, amit a termékpálya szereplői be is tartottak. A meghatározott szint 1%-os túllépése is annak köszönhető,

hogy a rotáció széthúzásával akarták elérni a korlátozást, aminek gyakran az lett az eredménye, hogy nagyobb súlyban kerültek az állatok vágásra. A minimális túllépést is szankciókkal büntettük, ebből 26 millió forint folyt be a termékatanácshoz az intervenciók alapba.

És itt érhető tetten a feketegazdaság szerepe, hiszen ebben a helyzetben is valaki előállította a fölös mennyiséget, csak azt nem tudja senki, hogy ki és hol?

Mindezek alapján ez hálás lobbizási téma, hiszen a kormány jól felfogott érdeke egyezik az ágazat „fehér” szektorának érdekeivel.

És akkor még nem vizsgáltuk a fogyasztók sérülő érdekeit. Mert miért lenne a magyar fogyasztó alsóbbrendű az exportpiacok fogyasztóinál? Miért kerülhet a magyar fogyasztóhoz ellenőrizetlen hús? Miközben a tagjaink igen nagy erőfeszítéseket tesznek a legmagasabb normáknak való megfelelésért, a piacon, a pult mögötti, nem hűtött helyiségben csontozzák a pulykát.

Ezek után némileg szkeptikus vagyok annak tekintetében is, hogy ez a helyzet az EU-tagsággal megváltozik. Az tény, hogy amit az EU-tagság kapcsán rendre említene, az népszerű; a termelő alapvető érdeke teljesül, ha kiszámítható szerződéses viszonyban termelhet, biztos lehet a jövedelmében, amivel nyugodt egzisztenciát teremthet magának és családjának.

Örülünk a kormányzati szándéknak, amely harminc napos fizetési határidőt akar szabni az új agrárrendtartási törvényben. De ehhez az kell, hogy a nyomásgyakorlásra alkalmas hatalmi szervek, az APEH, az állategészségügyi hatóság segítsék a termékpálya szereplőinek törekvését a feketegazdaság kiszorítására.

Amit a magunk részéről tudunk, azt megteesszük. A Termékatanács saját in-

tervenciók alapján finanszírozott egy kampányt, aminek része a védjegy is. A Fogyasztóvédelmi Tanáccsal készülünk szerződni a védjegy-használat ellenőrzésére, hiszen nonszensz lenne, ha a termékpálya szereplői egymást ellenőriznék a védjegy-programban. Erre egy külső, civil szervezet alkalmas, amely a munkát szolgáltatásként végzi. Az ellenőrzött minőséget előállító, legális körben működő kör stabilizálása pozitív a kormánynak, a fogyasztónak, és persze legfőképp a termékpálya szereplőinek. Alapvető érdekünk biztosítani a nyomonkövethetőséget a termelési folyamat egészére.

Az általad eddig fölvezetett tevékenységek olyanok, amelyek alapján az ágazat minden szereplője, aki komolyan gondolja az EU-ban való versenyképességet, az ügy mellé áll.

Hadd tetézzem az eddigieket azzal, hogy épp az EU-tagság kézzelfogható közelségbe kerülésével érezzük, van olyan feladatunk is, hogy tagságunkat tájékoztassuk a ránk váró feladatokról. Új törekvés, hogy ezzel kapcsolatos programok szervezését vállaltuk fel. Ilyen volt például a salmonella-rendelet után tartott közös tájékoztató a vágóhidak, majd a szülőpártartók, és a végtermék-előállítók számára. Minden aktuális témában igyekszünk fórumokat szervezni, így most a SAPARD Hivatal tájékoztatóját említem, ahol abban próbáltunk segíteni, hogy a baromfisok hogyan férnek be a keretbe?

Nem szeretném elaprózni a témákat, de ha már említetted a SAPARD-ot, mi a személyes véleményed az elsőként kiírt pályázatokról?

Jó, hogy van ez a lehetőség, elsősorban azért, mert általa tanulni lehet a majdani EU-s támogatásokhoz való

hozzáférés menetét, a követelmény-rendszert. De ne ringassuk magunkat abban a hitben, hogy a SAPARD által biztosított keret elég lenne a kilábaláshoz.

A TermékTanács mindig azt az álláspontot képviselte, hogy nem kíván politizálni, de még csak „hangoskodni” sem. Azt viszont nem tehetjük, hogy mindig csak annyi támogatásról jelentünk be igényt, amit visszahallunk, hogy „ennyit szántak ránk”. Kötelességünk a valós igényeket közvetíteni, most ilyeneket nyújtunk be.

A hazai támogatási keret felmérésén túl azt is próbáljuk felderíteni, hogy az EU-ban, ahol a baromfi a puha szabályozású körbe tartozik, tehát nincs kvóta, nincs közvetlen támogatás, mégis milyen címeken biztosíthatunk némi forrást? Ezért is hívtunk meg egy francia, a támogatásokban jártas szakembert a Foodapest keretében, hogy ő tájékoztasson minket a lehetőségekről.

Úgy tűnik, az EU erős mezőgazdasággal rendelkező államainak lobbija erős támadásba lendült. Nem szeretnék, ha a csatlakozásra váró konkurrensaiknél EU-pénzekből fejlesztenék az agráriumot.

Ezért is örülünk, hogy a kormány azt a tárgyalási stratégiát vette fel, miszerint ha nem is lesz 100%-os a csatlakozók által igénybe vehető támogatási keret, de minimum követelés-ként szerepel, hogy a minél rövidebb derogációs ciklus alatt a nemzeti támogatások legalább fennmaradjanak, és olyan területekre lehessen fordítani a pénzeket, amelyek erősítik az ágazatok versenyképességét.

Mert miben van valójában előnyünk az EU termelőhöz képest? Még az olcsó gabonát sem említeném, hiszen a takarmányos cégek nagyrészt külföldi tulajdonban vannak, és nálunk a tápok ára nem tükrözi az olcsóbb alapanyagot, hanem lényegében az Unió szinten van. Nem kerül-

hető meg a fő probléma, igenis technológiai fejlesztésre van szükség, ahhoz pedig kiemelt nemzeti támogatási program szükséges.

De fel kell készülnünk arra is, hogy az EU-ban melléktermékeknek számítanak azok a testrészek, például a belsőségek, amik ma nálunk finomságoknak számítanak. A jelenlegi dupla nullás megállapodással korlátozott termékek a nyitott határokon azonnal megjelennek, ez pedig a termékkör értékvesztésével jár majd. Hogy tudja-e majd az iparág kompenzálni ezt a minőségi termékekből? A mai állás szerint a hazai élelmiszergazdaság a csatlakozás után három-hat évvel kapja majd meg ugyanazt a támogatást, mint – akkor már határon belüli – versenytársai. Addig van szükség a komoly nemzeti támogatásra.

Megint csak nézzük a magyar baromfiszektor képviselőinek hozzáállását a csatlakozás utáni versenyhez, nehogy azt a látszatot

keltsük, hogy maguk nem tesznek meg mindent, és csak külső segítségre várnak.

Remélem, a hazai baromfi-integrációk többsége versenyben akar maradni, éppen ezért készülnünk kell, hogy egyre nagyobb termelési volumennel, egyre kisebb költségen állítsuk elő a termékeket. Ugyanez vonatkozik a teljes vertikumra, tehát a szaporítótól kezdve a feldolgozóig minden szereplőre. Jelenleg a vesztélyt abban látom, hogy „mindenki másutt nyomja a csengőt” ebben a nehéz helyzetben, nem azonos látásmóddal megközelítve a problémát. Így előfordulhat, hogy nem azt érjük el, amit szeretnénk, és eredménytelen lesz a lobbizás. Az ágazaton belül kell tehát először kompromisszumot kötnünk, bevonva a szaporítókat, a termelőket, a vágóhidakat és a kereskedőket. Utána következhet a közösen megfogalmazott érdekek közös képviselője. Ekkor kérhetjük a politika támogatását is.

Negatív ebből a szempontból az agrárrendtartási törvény módosítás tervezetében szereplő pont, miszerint a miniszter maga dönti el, hogy a termékintéccsal köt szerződést, avagy annak megkerülésével az ágazat egyes szereplőivel. Ez egyik csoportnak sem jó, a különmegállapodók részére is csak rövidtávú érdek lehet egy ilyen egyezség. Nem mindegy a termékintéccsnek és az ágazat szereplőinek, hogy milyen irányt vesz a szabályozás, milyen szerepe lesz a termékintéccsoknak, marad-e jogszabályok szankcióira, a termékintéccs önszabályozására? Az mindenesetre látható, hogy azokban az EU-tagállamokban, ahol a mezőgazdaság súlya nagy, a termékintéccsok szerepe jelentős (ilyen pl. Franciaország, Dánia, Hollandia), azokban pedig, ahol a mezőgazdaság nem fajsúlyos, nem is markáns az ilyen szervezetek szerepe (pl. Ausztria, Németország).

Nem sok olyan területe van a magyar élelmiszer-szektorban, mint a baromfi, amely évente nettó 350-400 millió dollárt „tesz le az asztalra”. Joggal várhatjuk hát el, hogy a termékintéccs önszabályozó szerepe erősödjön, hogy megőrizhesse pozícióit az EU-csatlakozás után is. Hogy miért fontos az erős szervezet? Felhozhatom a holland példát, ahol a termékintéccs – miközben az EU-ban ugye nincs baromfi-kvóta – trágyakvótát ír elő a termelőinek. Súlyukat erősíti, hogy közvetlen kifizetőként szerepelnek az Uniós támogatási rendszerben. Hozzá tartozik ehhez az is, hogy a holland hús-termékintéccs, amelynek része a baromfi is, saját küldöttet tart fenn Brüsszelben a lobbizásra, miközben a hazai parlamentre is erős nyomást gyakorol. De

követendő lehet az is, hogy az ottani termékintéccs a tagdíjakból fejlesztési programokat is fenntart, tehát az ágazat szakmai érdekeiért is aktívan munkálkodik.

A termékintéccs elnökeként követett filozófiád egyértelműen kirajzolódni látszik az elmondottakból.

Azzal foglalnám mindezt össze, hogy a kormány adja meg a lehetőséget a teljes termékintéccs önszabályozására, cserébe természetesen szigorúan ellenőrizheti, hogy a döntések konszenzuson alapulnak, hiszen az valóban az állam szerepe, hogy ne hagyja monopolizálódni a szervezetet. A szürke-, feketegazdaságot pedig ne hagyja élni, vesse be az erre rendelkezésre álló eszközeit.

WEKERLE BALÁZS

Sajtófigyelő

A KETRECSÚRÚSÉG GENOTÍPUSONKÉNT ELTÉRŐEN BEFOLYÁSOLJA A TOJÓTELJESÍTMÉNYT

Számos korábbi kísérlet eredménye bizonyította, hogy a megnövelt tér előnyösen hat a tojók termelési tulajdonságaira és mortalitására. **Kevésbé tanulmányozták azonban, hogy milyen az egyes genotípusok reakciója a tér megváltoztatására.**

A megnövelt alapterület általában nagyobb **élettelhosszal is társul**. Ilyenkor az állatok többet esznek, többet tojnak, és hosszabb **a hasznos élettartamuk is**. Három kísérletet végeztek 1998-ban, 2000-ben és 2002-ben, **melyekben két különböző ketrecméret – tyúkonként 310 illetve 413 cm²- hatását vizsgálták** az azokban tartott tojótyúkok teljesítményére. Az 1998-as kísérletben **7 tyúkot helyeztek el** olyan ketrecekben, **amelyek mélysége azonos volt (35,5 cm), hosszuk ellenben eltért; 61, illetve 81 cm**. A 2000-ben és 2002-ben végzett összehasonlító vizsgálatban **négy-négy tyúkot telepítettek kétféle (40,7 x 30,5 cm illetve 40,7 x 40,7 cm) méretű ketrecekbe**. Az 1998-ban elvégzett kísérletben **9 fehérhajú tojást tojó, a 2000-ben elvégzett vizsgálat során 4 fehér- és 4 barnahajú tojást, a 2002-ben lefolytatott kísérletben pedig 6 fehérhajú és 3 barnahajú tojást termelő vonalat vizsgáltak**.

Az 1998-as vizsgálatban **a nagyobb alapterületű ketrecekben tartott tyúkok - a tojóvonalak szerint változóan - 3,5-25,4 tojással termeltek többet, két vonalnál a tojások utáni nettó jövedelem megközelítette az 1 USD-t a csökkent mortalitásnak (-6,0-10,4%) is köszönhetően**. (Két kereskedelmi vonal **termelése alig tért el egymástól a kétféle ketrecméretben**). A 2000-ben lefolytatott kísérletben **a 4 fehérhajú tojást termelő vonal közül 3 közel 1 USD tojásonkénti nettó jövedelem-többletet termelt, a 4 barnahajú mindegyike lényegesen jobb (1,37-1,79 USD) eredményt mutatott a nagyobb méretű ketrecekben, főként a kedvezőbb mortalitási százalék (-6,8 és -10,4) miatt**.

Végül a 2002-es vizsgálatban **hat fehérhajú tojást tojó vonal közül csak kettő nem tért el szignifikánsan a kétféle ketrecméretet összevetve, a többi 4 fehérhajú közepesen (+0,12 – 0,29 USD) a 3 barnahajú lényegesen (+0,89 – 1,16 USD) magasabb nettó többletjövédelmet mutatott fel a nagyobb méretű ketrecekben**.

A három elvégzett vizsgálat eredményeiből az a következtetés **vonható le, hogy a környezet megváltozására (nagyobb ketrecterület és nagyobb vályúhossz) a különböző tojóvonalak különbözőképpen reagálnak**.